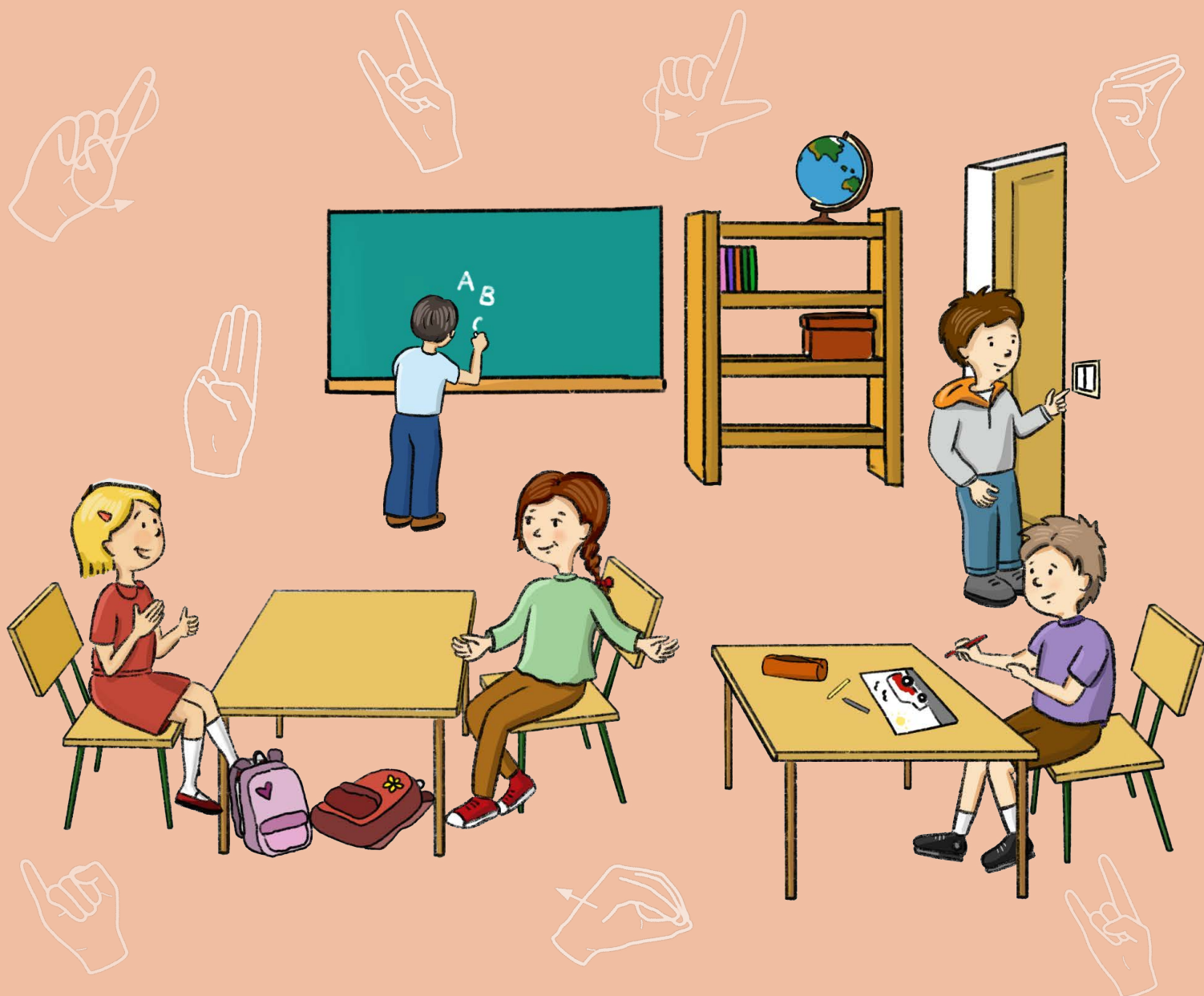

I. Auziņa, M. Leimane, A. Miesniece, M. Paegle, S. Vancāne, I. Zaiceva

LATVIEŠU VALODA

5. KLASEI

Mācību un metodiskais līdzeklis skolēniem
ar dzirdes traucējumiem

LATVIEŠU VALODA 5. KLASEI

Mācību un metodiskais līdzeklis skolēniem ar dzirdes traucējumiem

Mācību un metodiskais līdzeklis izstrādāts Valsts izglītības satura centra īstenotajā Eiropas Sociālā fonda projektā "Kompetenču pieeja mācību saturā"

Autoru kolektīvs: Ieva Auziņa, Marta Leimane, Agrita Miesniece, Maiga Paegle, Solvita Vancāne, Inamora Zaiceva

Literārās redaktors: Ausma Mukāne, Andra Damberga

Ilustrators: Ieva Vilciņa, Baiba Baiba

Makets: Agata Muze

Recenzenti: Dr. Dina Bethere, Mg. Ivars Kalniņš

Mācību un metodiskā līdzekļa izstrādi un publicēšanu projektā vadīja Jolanta Gūža

© Valsts izglītības satura centrs | ESF projekts Nr. 8.3.1.1/16/I/002 "Kompetenču pieeja mācību saturā", 2023

ISBN 978-9934-24-157-4

Mācību un metodisko līdzekli ieteicams izmantot saistībā ar mācību priekšmeta programmas paraugu "Latviešu valoda 1.–9. klasei skolēniem ar dzirdes traucējumiem"

<https://mape.gov.lv/catalog/materials/10CF1295-6AAD-4E67-9726-7F980FEF9D54/view>

– mācību un metodiskais līdzeklis paredzēts skolēniem ar dzirdes traucējumiem.

Pateicība:

Rīgas Ēbelmuižas pamatskolai, SIA "Magnetic Professional" un izdevniecībai "Droši un koši" par dalību mācību un metodiskā līdzekļa sagatavošanā un izdošanā.

SATURS

IEVADS	4
METODISKIE IETEIKUMI MĀCĪBU UN METODISKĀ LĪDZEKĻA LIETOŠANAI	5
5.1. LATVIJA	
RĪGA	8
Pēc latviešu tautas pasakas "Vārna un gulbis" motīviem	
RĪGA	10
Pēc Anšlava Eglīša romāna "Pansija pilī" motīviem	
5.2. LATVIJA. VIDZEME	
TRAPENE	12
Ojārs Vācietis, dzejolis "Astoņi kustoņi"	
5.3. LATVIJA. LATGALE	
VIĻĀNI	13
Pēc Jāņa Klīdzēja romāna "Cilvēka bērns" motīviem	
5.4. LATVIJA. KURZEME	
SALDUS	15
Māris Čaklais, dzejolis "Zaķi šūpolēs"	
5.5. LATVIJA. ZEMGALE	
TĒRVETE	16
Pēc Annas Brigaderes lugas "Sprīdītis" motīviem	
5.6. LATVIJA. SĒLIJA	
TADENAVA	17
Rainis, dzejolis "Ciemā"	

Izmantoto tekstu pirmavoti

Eglītis, A. Pansija pilī. Atmiņu romāns. Rīga: Liesma, 1991, ISBN 5410009703

Vācietis, O. Astoņi kustoņi. Dzejoļi bērniem. Rīga: Liesma, 1984.

Klīdzējs, J. Cilvēka bērns. Rīga: Sprīdītis, 1997, ISBN 5796004212

Čaklais, M. Zaķi šūpolēs (<http://www.mariscaklais.lv/teksti/uzraksti.html>)

Brigadere, A. Pasaku lugas. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība, 1956.

Rainis. Kopotie raksti, 4. sējums. Rīga: Zinātne, 1978.

IEVADS

Mācību un metodiskais līdzeklis (turpmāk – mācību līdzeklis vai ML) "Latviešu valoda 5. klasei" veidots, lai palīdzētu skolotājiem iemācīt ikdienā lietojamu latviešu valodu skolēniem ar dzirdes traucējumiem, izmantojot LZV. Ieskats nedzirdīgo zīmju valodas lietojumā skolā atrodams mācību un metodiskajā līdzeklī "Latviešu valoda 2. klasei".

Šajā mācību un metodiskajā līdzeklī iekļauti uzdevumi un metodiski ieteikumi komunikatīvo prasmju apguvei kopsakarībā ar mācību priekšmeta programmu "Latviešu valoda 1.–9. klasei skolēniem ar dzirdes traucējumiem" (turpmāk –MPP).

Mācību līdzeklis "Latviešu valoda 5. klasei" veidots tā, lai skolēni sekmīgi turpinātu pielietot 1.–4. klasē apgūtās valodas prasmes (vārda vizuālā atpazīšana, izruna un jēga, izkopta un nostiprināta lasīšanas tehnika, vienkāršs teksts ar skaidru, informatīvu vēstījumu, neliels teksta apjoms) un tās attīstītu tālāk (vārda jēga teikumā, teksts – doma – ideja, palielināts teksta apjoms, literārā valoda).

ML iecerēts, ka 5. klasē skolēni sāk apzināties, ka lasīšana viņiem palīdz iegūt jaunu informāciju, apgūt jaunas zināšanas. Skolēni lasa tekstus, kuros ir ievērojami mazāk ilustrāciju nekā 1.–4. klasē. Skolēni mācās analizēt vienkāršu stāstījumu un kritiski izvērtēt izlasīto: *Ko autors bija domājis? Vai man patika? Kāpēc? Kas notika sākumā? Kas notika beigās? Ko es nesapratu?*

ML ar nolūku iekļauti literāro darbu fragmenti. Tos lasot, skolēni var bagātināt vārdu krājumu, iepazīt valodas daudzveidību, attīstīt tēlaino un abstrakto domāšanu. Lietojot ML, skolēni sagatavojas turpmākajam lasīšanas procesam, kurā – līdzīgi pieaugušajiem lasītājiem – skolēni spēs lasīt analītiskus tekstus un daļliteratūru, daudzpusīgi kritiski izvērtēt izlasīto, dekonstruēt un konstruēt tekstu. ML ir plaši izmantots surdotulkojums, turpinot no 1. līdz 4. klasei iesākto mācību praksi.

ML ietvertie teksti skolēniem veidoti vieglajā valodā. Retāk sastopamajiem vārdiem sniegti skaidrojumi. Lietoti vienkārši nepaplašināti teikumi. Tekstos nav divdabju, salikteņu, saliktu paplašinātu teikumu, grūtāk saprotamu izteikumu un citu latviešu literārās valodas un gramatikas konstrukciju, kas skolēniem ar dažādas pakāpes dzirdes traucējumiem varētu būt sarežģītas, izraisot daļēju vai pilnīgu intereses zudumu par valodas apguvi.

METODISKIE IETEIKUMI MĀCĪBU UN METODISKĀ LĪDZEKĻA LIETOŠANAI

Skolēnu ML saturs ietverts tematā **Latvija** un sešos pakārtotajos apakštematos: RĪGA; TRAPENE; VIĻĀNI; SALDUS; TĒRVETE; TADENAVA.

ML izmantoti latviešu literatūras pirmavoti, kas pielāgoti skolēnu vajadzībām atbilstoši vieglās valodas principiem. Nezināmos vārdus skolēni mācās noskaidrot ar vienkāršas skaidrojošās vārdnīcas palīdzību un izmanto tekstu (kontekstu) kā palīdzinstruments nezināmo vārdu skaidrošanā.

Teksta satura izpratnes veidošanā izmantota starppriekšmetu saikne. Savstarpēji integrēts vairāku jomu saturs: Valodu mācību jomas, Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā (literatūras) jomas un Dabaszinātņu mācību jomas (dabaszinību) saturs.

Rosinot interesi par Latvijas bērnu literatūru, temati tiek apskatīti, "apceļojot" Latvijas kultūrvēsturiskos novadus. Katru no tiem pārstāv kāds no bērnu literatūras autoriem. Tā skolēni ne tikai iepazīst Latviju un tās teritoriālo struktūru, bet arī īsā aprakstā var novērot katra autora daiļradei raksturīgās unikālās iezīmes.

ML mērķtiecīgi iekļauti tekstu piemēri, kuri pārstāv dažādus literatūras žanrus – dzejoļi, pasakas, stāsti un romānu fragmenti, pat lugas, lai skolēni iegūtu pēc iespējas dažādāku teksta pratības pieredzi. Nozīmīgi, ka piedāvātie daiļliteratūras piemēri vairumā gadījumu atveidoti arī populāros ekranizējumos – animācijas un spēlfilmās, ļaujot bērniem salīdzināt literāros tēlus (piemēram, "kustoņus" dažādos literatūras piemēros, mazu zēnu tēlus – Sprīdīti un Boņuku, vārnu no pasakas "Vārna un gulbis" un zaķi M. Čaklā dzejoļī "Zaķi šūpolēs" u. c.), tādējādi atklājot teksta radošo un tēlaino potenciālu.

Svarīgi veicināt teksta satura izpratni ar dažādām metodēm, kas pasīvas lasīšanas vietā paredz skolēnu līdzdarbošanos:

- lomu un simulācijas spēlēm ("Sprīdītis");
- tiešās runas izcelšanu kontekstā ("Zaķi šūpolēs");
- tēlu izcelšanu kontekstā ("Ciemā") u.c. metodēm.

Ņemot vērā to, ka katram skolēnam būs savi individuālie "nezināmie vārdi", skaidroti tie vārdi un jēdzieni, kuri skolotāju pieredzē novēroti kā "nezināmie". Skolotājs var skaidrot vārdu, pielietojot ML piedāvātās dažādās vārdu skaidrošanas metodes, vai arī izmantot LZV kā balsta mehānismu latviešu valodas apguvē.

Vārdu skaidrojumi iekavās ierakstīti nominatīva locījumā vai nenoteiksmē, tā vingrinot skolēnos izpratni par latviešu valodas gramatikai raksturīgajām mainīgajām galotnēm, kā arī skaidrojošo tiešsaistes vārdnīcu lietošanu, kurās vārds meklētājā būs jāraksta nominatīvā vai nenoteiksmē.

Mācību līdzeklī uzsvērta lasītprasmes nozīme. Tāpat kā iepriekšējie materiāli, arī šis ML veidots, tā saturā integrējot LZV, atsevišķu vārdu un jēdzienu ilustrācijas, latviešu valodas gramatikas teoriju: sinonīmus un antonīmus, deklināciju nosaukumus, sintaksi.

ML veido **interaktīvi uzdevumi**, kā arī lejuplādējami un izdrukājami **uzdevumi/vingrinājumi**.

Interaktīvajos uzdevumos vārdi skaidroti, izmantojot trīs dažādus principus:

1. vārdu skaidrošana, izmantojot tekstu vienkāršajā valodā;
2. vārdu skaidrošana, izmantojot attēlu;
3. kombinētā vārdu skaidrošanas metode, izmantojot gan tekstu vienkāršajā valodā, gan attēlu.

 – aktivizējot piktogrammu, pieejami Latvijas animācijas un pilnmetrāžas filmu fragmenti ar surdotulkojumiem.

Uzdevumos/vingrinājumos ievietoti simboli (piktogrammas), lai skolēni varētu iegūt interaktīvo materiālu:

– teksta surdotulkojums;

– Latvijas animācijas un pilnmetrāžas filmu fragmenti ar surdotulkojumiem.

Skolēniem ieteicams turpināt ML papildināt ar iepriekšējās klasēs izveidotajām lietvārdu vārdnīcām, kuras viņi iekārtojuši paši kā atgādnēs un personīgo mācību sasniegumu atskaites rīku. 5. klasē skolēni tās papildina ar jaunapgūstamajiem literārās valodas vārdiem un jēdzieniem. Atbilstoši katra spējam, skolēni var sākt papildināt lietvārdu vārdnīcas arī ar citu vārdšķiru vārdiem (īpašības vārdiem, darbības vārdiem un citiem).

Mācību līdzeklī piedāvātie uzdevumi iekļaujami mācību procesā, īstenojot pieeju “mācīšanās iedziļinoties”. Plānojot mācību stundas, skolotājam jāatbild uz jautājumiem: kas ir tas, ko skolēni iemācīsies? kā varu panākt, lai skolēni to iemācās? kā zināšu, ka skolēni rezultātu sasnieguši?

Tāpēc katrai mācību stundai skolotājs:

- izvirza skaidru sasniedzamo rezultātu, sasaistot to ar skolēnu iepriekšējo pieredzi, lai skolēni zinātu, ko gūs mācoties un kāpēc tas viņiem ir svarīgi;
- piedāvā uzdevumus sasniedzamā rezultāta apguvei gan reproduktīvā līmenī (atkārto definīcijas, vienkāršus skaidrojumus, veic tipveida darbības pēc iepriekš zināma parauga u. tml.), gan produktīvā līmenī (analizē, vispārina, rada), dodot skaidrus, saprotamus norādījumus un iesaistot visus skolēnus, atbalstot viņus;
- māca metakognitīvās stratēģijas, rosinot skolēnus domāt par to, ko un kā viņi dara;
- sniedz attīstošu atgriezenisko saiti par rezultātu, lai uzlabotu mācīšanos.

Mācību līdzeklī piedāvāto tematu saturs ir saistīts ar MPP tematu saturu, kā tas parādīts 1. tabulā.

Mācību līdzeklis paredzēts 5. klases mācību satura apguvei, bet to var izmantot arī citās klasēs atbilstoši skolēnu spējām un pēc nepieciešamības.

Mācību līdzekļa temati	Mācību priekšmeta programmas temati
5. 1. Latvija. Rīga. Pēc latviešu tautas pasakas "Vārna un gulbis" motīviem	5.3. Vārdi manā ģimenē. No kā sastāv vārds, kā darina jaunus vārdus? 6.1. Informācijas ieguve, apstrāde, tālāk nodošana
5.1. Latvija. Rīga. Pēc Anšlava Egļiša romāna "Pansija pilī" motīviem	5.3. Vārdi manā ģimenē. No kā sastāv vārds, kā darina jaunus vārdus? 3.4. Mēs skolā 6.6. Ceļojums laikā
5.2. Latvija. Vidzeme. Trapene. Ojārs Vācietis, dzejolis "Astoņi kustoņi"	5.6. Fantazējam kopā! Kas ir vienkāršs teikums un kas ir salikts teikums?
5.3. Latvija. Latgale. Viļāni. Pēc Jāņa Klīdzēja romāna "Cilvēka bērns" motīviem	5.3. Vārdi manā ģimenē. No kā sastāv vārds, kā darina jaunus vārdus? 5.4. Manas ielas/pagasta vēstījums. Kāda ir valoda apkārtējā vidē? 2.1. Mēs skolā
5.4. Latvija. Kurzeme. Saldus. Māris Čaklais, dzejolis "Zaķi šūpolēs"	5.2. Tas nav kino, tā ir dzīve. Kas ir saziņas situācija, kā lietot tai atbilstošus valodas līdzekļus? 6.2. Darbs pagātnē, tagadnē un nākotnē
5.5. Latvija. Zemgale. Tērvete. Pēc Annas Brigaderes lugas "Sprīdītis" motīviem	5.2. Tas nav kino, tā ir dzīve. Kas ir saziņas situācija, kā lietot tai atbilstošus valodas līdzekļus? 1.1. Mēs skolā
5.6. Latvija. Sēlija. Tadenava. Rainis, dzejolis "Ciemā"	5.2. Tas nav kino, tā ir dzīve. Kas ir saziņas situācija, kā lietot tai atbilstošus valodas līdzekļus? 6.5. Labs stāsts

1. tabula. Mācību līdzekļa tematu un MPP tematu sasaiste

Metodiskajos ieteikumos iekļautie uzdevumu apraksti apraksti sniedz skolotājam paraugus, kā pašam radoši strādāt ar literāru tekstu, turpinot izmantot LZV kā atbalsta mehānismu.

Skolotājam jāatceras, ka skolēni ar dzirdes traucējumiem **mācās lasīt visu skolas laiku**, ne tikai pamatskolas pirmajās klasēs. ML piedāvātās mācību metodes noteikti var izmantot arī jaunākās vai vecākās klasēs. Tās kalpo kā noderīgi rīki, ar kuriem pētīt, atklāt un attīstīt tekstu.

Turpinājumā piedāvātas aktivitātes uzdevumu izmantošanai mācību procesā. Plānojot mācību procesu, skolotājs var izvēlēties tās aktivitātes, kuras atbilst skolēnu vajadzībām, kā arī piedāvātās papildu aktivitātes.

5.1. LATVIJA. RĪGA. Pēc latviešu tautas pasakas "Vārna un gulbis" motīviem

Mērķis: Skolēni raksturo tēlus, izmantojot sinonīmus un antonīmus.

Skolēnam plānotie sasniedzamie rezultāti:

- Tekoši lasa tekstu un saprot izlasīto.
- Saskaņo lietvārdu un īpašības vārdu.
- Lieto sinonīmus un antonīmus, saprot atšķirību starp tiem.

Interaktīvais uzdevums "Vārna un gulbis"

Uzdevumi/vingrinājumi "Vārna un gulbis"

1. Skolotājs aktivizē interaktīvo Latvijas karti un kopīgi ar skolēniem (jautājumi – atbildes) definē, kas ir pasaka.
2. Sēžot aplī, skolēni no izdrukātiem uzdevumiem/vingrinājumiem skaļi, rindas vai jauktā kārtībā lasa tekstu. Skolotājs katram skolēnam sniedz iespēju izlasīt vairākus teikumus, līdz kolektīvi izlasīts viss teksts.
3. Skolotājs kopīgi ar skolēniem noskaidro, kurus vārdus katrs skolēns nav sapratis. Skolotājs aicina skolēnus izmantot vārdu un teicienu skaidrojumus, atbalsta materiālus LZV (QR kods), mīmiku, pantomīmu un ilustrācijas. Skolotājs pārliecinās, ka skolēni sapratuši jaunapgūstamo vārdu jēgu.
4. Skolotājs ar skolēniem pārrunā teksta saturu.
5. Skolēni izpilda uzdevumus par sinonīmiem un antonīmiem.

Tikai tad, kad tekstā vārdu nozīme rūpīgi izanalizēta, var pievērsties nākamajai aktivitātei – uzdevumiem/vingrinājumiem par teksta izpratni (1. un 3. uzdevums).

Pirms skolēni atbild uz jautājumiem, skolotājs tos pārtulko LZV un pārliecinās, ka skolēni sapratuši jautājumu saturu. Pēc tam skolēni individuāli pieraksta kopīgi pārrunāto.

Skolēni salīdzina abus pasakas varoņus. Uzdevumu var papildināt, raksturojot tēlus ar citiem, auditorijai pazīstamiem apzīmējumiem no LZV.

Uzsākot sarunu par sinonīmiem un antonīmiem, skolotājs uzdod jautājumus:

Vai vārna ar gulbi ir līdzīgi? Vai ar pretēju raksturu?

Skolēni, salīdzinot un analizējot pasakas varoņus, iepazīnuši un izpratuši vārdu un pasakas satura nozīmi, tā gūstot priekšstatu par sinonīmiem un antonīmiem. Skolotājs skolēniem LZV var jautāt: *Kurš putns gulbim būtu pretējs, kurš līdzīgs?*

Var salīdzināt putnus, jo arī vārdiem ir pretējas nozīmes vārdi, līdzīgi kā tēliem – pretēji raksturi.

Tikai pēc tam, kad sinonīmu un antonīmu lietojums un būtība izprasti, kā arī izmēģināts to lietojums, skolotājs tos definē kā terminus, izmantojot gramatikai atbilstošos jēdzienu "sinonīms" un "antonīms" apzīmējumus. Tas palīdzēs skolēniem justies drošāk un pārliecinātāk, apgūstot jaunus gramatiskos jēdzienus, sekmēs atcerēšanos.

Vārna un gulbis kā tēli izvēlēti, lai tos raksturojošie vārdi būtu jāformulē sieviešu un vīriešu dzimtē, tā apgūstot un vingrinoties lietot galotnes latviešu valodā.

3. uzdevums. Salīdzini vārnu ar gulbi! Ieraksti tabulā ar pareizo galotni putnus raksturojošos īpašības vārdus – *balts, netīrs, pelēks, tīrs, mazs, skaudīgs, skaists, liels, nejauks, cēls!*

Atbildes:

Gulbis	Vārna
balts	pelēka
skaists	maza
tīrs	nejauka
cēls	netīra
liels	skaudīga

4. uzdevums. Savieno pretējas nozīmes vārdus – antonīmus!

Atbildes:

balts – melns
skaists – neglīts
tīrs – netīrs
liels – mazs
priecīgs – bēdīgs
jauks – nejauks

5. uzdevums. Savieno līdzīgas nozīmes vārdus – sinonīmus!

Atbildes:

lepns – cēls
ļauņš – slikts
tīrs – balts
balts – gaišs
priecīgs – jautrs
skumīgs – bēdīgs
netīrs – melns
melns – tumšs

Uzdevumi/vingrinājumi paredzēti tematā noteikto prasmju apguvei. Tos skolēni var izpildīt patstāvīgi, pa pāriem un/vai ar skolotāja atbalstu.

Papildus. Skolēni var izlozēt, kurš būs vārna un kurš – gulbis. Ar pantomīmu pēc teksta atveido īpašības vārdus (*Kāds ir gulbis? Kāda ir vārna?*).

Var spēlēt lomu spēli, izlozējot un izspēlējot arī citus dzīvniekus, kas ļauj labi apgūt antonīmus, piemēram, pele un zilonis, zivs un spāre, žirafe un pūce, tādējādi bagātinot īpašības vārdu krājumu.

Labākai teksta satura pratībai skolēni var sadalīties lomās un izspēlēt simulāciju vai lomu spēli ar vārnu un gulbi. Var kopīgi pārrunāt risinājumus, kā labāk rīkoties vārnai. Tas skolēnos rosinās kognitīvos procesus un viņu uztverē attīstīs tēlus turpmākai temata sasniedzamo rezultātu apguvei, turklāt dos iespēju papildus izmantot izvīzītajam mērķim atbilstošos vārdus – sinonīmus un antonīmus.

5.1. LATVIJA. RĪGA. Pēc Anšlava Eglīša romāna "Pansija pilī" motīviem

Mērķis: Skolēni lieto visu deklināciju lietvārdus atbilstoši kontekstam.

Skolēnam plānotie sasniedzamie rezultāti:

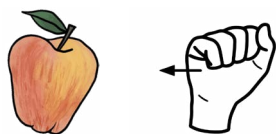
- Tekoši lasa tekstu un saprot izlasīto.
- Saviem vārdiem skaidro nezināmo vārdu un teicienu nozīmi.
- Teikumos lieto apgūtos izteikumus un vārdus pareizajos locījumos.
- Loka visu deklināciju sieviešu un vīriešu dzimtes lietvārdus vienskaitlī un daudzskaitlī.
- Mācās izmantot piemērotas lietvārda locījuma formas sava teksta radīšanā.

🔗 Interaktīvais uzdevums "Pansija pilī"

🔗 Uzdevumi/vingrinājumi "Pansija pilī"

Skolotājs izmanto formulu:

"ilustrācija = vārda sakne + galotne"

Tekstā ar ilustrācijām uzsvērti vairāki lietvārdi, lai varētu pievērst īpašu uzmanību un nozīmi lietvārdu **galotnēm**, proti, kā mainās lietvārda galotne atkarībā no **dzimtes, skaitļa un locījuma**. Ilustrācijā attēlota vārda sakne, kas paliek nemainīga. Lietojot vārdu dažādos teikumos, atkarībā no dzimtes, skaitļa un locījuma, mainās tā galotne.

Palīdzot skolēniem nonākt no zināmā pie nezināmā, skolotājs vispirms aicina skolēnus uzdevumos/vingrinājumos ierakstīt visu vārdu ar attiecīgo galotni. Pēc tam skolēni uzdevumos/vingrinājumos lietvārda ilustrācijai pieraksta vajadzīgo galotni. Šo uzdevumu iespējams pildīt arī LZV.

Skolotājs atver interaktīvo Latvijas karti, kopīgi ar skolēniem lasa un pārrunā Anšlava Eglīša īso biogrāfiju. Noskaidro, ko nozīmē romāns un ko nozīmē vārdi "pansija" un "pils".

Izmantojot Interaktīvo uzdevumu, skolēni lasa un analizē tekstu. Vārdu skaidrojumiem izmantoti trīs dažādi principi: vārdu skaidro ar attēlu, vārdu skaidro ar tekstu, vārdu skaidro ar attēlu + tekstu.

Skolotājs parāda, kā lietojama formula "lietvārda ilustrācija + galotne", pārliecinās, ka skolēni sapratuši skaidroto, uz tāfeles parāda vienu vai vairākus piemērus. Pēc tam skolēni paši uzdevumos/vingrinājumos aizpilda tabulas "žurka" un "ābols". Strādājot pa pāriem, salīdzina un pārbauda viens otra atbildes.

1. uzdevums. Aizpildi tabulu!

Atbildes:

1. žurka
2. žurkas
3. žurkai
4. žurku
5. ar žurku
6. žurkā
7. Žurka!

2. uzdevums. Aizpildi tabulu!

Atbildes:

1. ābols
2. ābola
3. ābolam
4. āboulu
5. ar ābolu
6. ābolā
7. Ābols!

3. uzdevums. Atbildi uz jautājumiem!

Atbildes:

1. Kas izlīda pa apaļu caurumu?

Atbildi raksti vienskaitļa nominatīvā:

žurka

3. Kur norisinājās cīņa ar žurkām?

Atbildi raksti vienskaitļa lokatīvā:

istabā

2. Kas bija ļoti labi ieroči?

Atbildi raksti daudzskaitļa nominatīvā:

āboli

4. Ko žurka izbāza no cauruma?

Atbildi raksti vienskaitļa akuzatīvā:

purnu

Papildus. ML uzdevumu paraugos izmantoti vīriešu dzimtes lietvārds "ābols" un sieviešu dzimtes lietvārds "žurka", var veidot līdzīgus uzdevumus ar jebkuriem citiem lietvārdiem: caurums, ābele, gulta, grāmata, skurstenis, purns. Vajadzības gadījumā skolotājs var izmantot teksta pirmavotu, lai palielinātu jaunapgūstamo vārdu un jēdzienu skaitu.

Vārdus var locīt daudzskaitlī un vārda saknes ilustrācijai izmantot divus objektus. Piemēram, divus uzzīmētus ābolus, rakstot zīmējumam klāt atbilstošās galotnes vai divas zīmētas žurkas, rakstot zīmējumam klāt atbilstošās galotnes utt.

5.2. LATVIJA. VIDZEME. TRAPENE. Ojārs Vācietis, dzejolis "Astoņi kustoņi"

Mērķis: Skolēni lieto dažādas lasīšanas stratēģijas dažādu teksta veidu izpratnei.

Skolēnam plānotie sasniedzamie rezultāti:

- Lasa tekstu, izmantojot dažādas lasīšanas stratēģijas.
- Mācās veidot secinājumus par izlasīto.

Interaktīvais uzdevums "Astoņi kustoņi"

Uzdevumi/vingrinājumi "Astoņi kustoņi"

Skolēni temata ievadā interaktīvajā uzdevumā lasa Ojāra Vācieša biogrāfiju, uzzina, kur viņš dzimis, kāda ir viņa daiļrades raksturīgākā iezīme.

Uzdevumos/vingrinājumos skolēni lasa Ojāra Vācieša dzejoli "Astoņi kustoņi". Skaidro nezināmos vārdus. Izmantojot QR kodu, atver animāciju "Astoņi kustoņi", kas iztulkota surdotulkojumā.

Skolēni pilda uzdevumos/vingrinājumos piedāvātos uzdevumus: *Lasi dzejoli "Astoņi kustoņi" un atbilde uz jautājumiem!*

Vispirms iespējamās atbildes pārrunā LZV.

Tad individuāli raksta atbildes uz jautājumiem.

Papildus. Skolotājs var pārrunāt ar skolēniem, kā veidojas dzejoļa ritms, izmantot šo piemēru fonētiskajā ritmikā, salīdzināt ar tautasdziesmu četrindi, skaidrot, ka mākslinieki valodu un tās ritmu izmanto kā izteiksmes līdzekli, kā arī to, ka dzejoļa vēstījumam ne vienmēr ir morālā, ētiskā vai audzinošā vērtība, bet tie ir domāti arī priekam, rotaļām un spēlēm, piemēram, lai bērni iemācītos skaitīt līdz 8.

5.3. LATVIJA. LATGALE. VIĻĀNI. Pēc Jāņa Klīdzēja romāna "Cilvēka bērns" motīviem

Mērķis: Skolēni, izmantojot apgūtos vārdus, veido vienkāršus paplašinātus teikumus.

Skolēnam plānotie sasniedzamie rezultāti:

- Tekoši lasa tekstu un saprot izlasīto.
- Lieto pieturzīmes teikuma beigās.
- Raksta lielos sākumburtus teikuma sākumā un īpašvārdos.

Interaktīvais uzdevums "Cilvēka bērns"

Uzdevumi/vingrinājumi "Cilvēka bērns"

Skolotājs atver interaktīvo Latvijas karti un kopīgi ar skolēniem iepazīstas ar Jāņa Klīdzēja biogrāfiju. Kopā pārrunā, kas ir romāns.

Sēžot aplī, skolēni skaļi, rindas vai jauktā kārtībā lasa tekstu no interaktīvā uzdevuma. Skaidro nezināmos vārdus. Katrs skolēns lasa vairākus teikumus, līdz izlasīts viss teksts. Tekstu var lasīt lomās. Kāds no skolēniem var būt teicējs.

Skolotājs kopīgi ar skolēniem noskaidro (jautājumi – atbildes), kurus vārdus katrs skolēns nav sapratis. Skolotājs aicina skolēnus izmantot vārdu un teicienu skaidrojumus. Skolotājs pārlicinās, ka skolēni sapratuši jaunapgūstamo vārdu jēgu.

Skolotājs ar skolēniem pārrunā teksta saturu. Noskatās romāna "Cilvēka bērns" ekranizācijas fragmentu, interaktīvajā uzdevumā aktivizējot piktogrammu .

Uzdevumi/vingrinājumi paredzēti tematā noteikto prasmju apguvei. Tos skolēni var izpildīt patstāvīgi, pa pāriem un/vai ar skolotāja atbalstu. Izpilda uzdevumus par teikumu, saliekot vajadzīgās pieturzīmes un lietojot lielos sākumburtus.

1. uzdevums. Sadali tekstu teikumos! Saliec trūkstošās pieturzīmes (. , ! ?)!

Atbildes:

Arī stīpas dzinēji pamana Justu, Pēteri, Paulīni un Boņi. Viņi apstājas. Boņs redz, ka gandrīz visiem ir basas kājas tāpat kā viņam, Justam, Paulīnei un Pēterim. Tikai garākajam no puikām kājās ir glītas, brūnas kurpes un zilas bikses ar baltu jostu. Viņš iespiež abas rokas sānos un sauc: "Eu! Just – kust! Paule – maule! Knibin – diben! Kā jūs te?" "Darīšanās," atbild Justs. "Kādās darīšanās? Vai atvedāt tur to teļu pārdot?" zēns zilajās biksēs smeļ platu muti un ar pirkstu parāda uz Boņi.

2. uzdevums. Izlabo tekstu! Kuri vārdi rakstāmi ar lielo sākuma burtu?

Pamato, kāpēc!

Atbildes:

"Tie visi ir no mūsu skolas," saka **J**usts par puikām. "Es viņus pazīstu."

Arī stīpas dzinēji pamana **J**ustu, **P**ēteri, **P**aulīni un **B**oņi. **V**iņi apstājas. **B**oņs redz, ka gandrīz visiem ir basas kājas tāpat kā viņam, **J**ustam, **P**aulīnei un **P**ēterim. **T**ikai garākajam no puikām kājās ir glītas, brūnas kurpes un zilas bikses ar baltu jostu. **V**iņš iespiež abas rokas sānos un sauc:

"Eu! Just – kust! Paule – maule! Knibin – diben! Kā jūs te?"

"**D**arīšanās," atbild **J**usts.

"**K**ādās darīšanās? **V**ai atvedāt tur to teļu pārdot?" zēns zilajās biksēs smeļ platu muti un ar pirkstu parāda uz **B**oņi.

3. uzdevums. Kāda ir Paulīne? Kāds ir puika zilajās biksēs?

Izvēlies katram 5 atbilstošus īpašības vārdus! Raksti īpašības vārdus sieviešu un vīriešu dzimtē!

Atbildes:

Paulīne	Puika zilajās biksēs
gudra	garš
attapīga	tievs
draudzīga	bravūrīgs
skaista	lielmutīgs
izpalīdzīga	nekaunīgs
skaļa	iedomīgs
droša	nepieklājīgs
	kauslīgs

Papildus. Skolotājs var izmantot teksta pirmavotu, lai palielinātu jaunapgūstamo vārdu un jēdzienu skaitu. Skolēni var patstāvīgi veidot vienkāršus paplašinātus teikumus, tajos izmantojot citus apgūtos vārdus.

5.4. LATVIJA. KURZEME. SALDUS. Māris Čaklais, dzejolis "Zaķi šūpolēs"

Mērķis: Skolēni argumentē savu viedokli par izlasīto/redzēto tekstu.

Skolēnam plānotie sasniedzamie rezultāti:

- Atrod tekstā (dzejolī) nepieciešamo informāciju.
- Mācās formulēt savas domas par lasīto/redzēto, izvēloties atbilstošus valodas līdzekļus.

Interaktīvais uzdevums "Zaķi šūpolēs"

Uzdevumi/vingrinājumi "Zaķi šūpolēs"

Skolēni temata ievadā interaktīvajā uzdevumā lasa Māra Čaklā biogrāfiju, uzzina, kur viņš dzimis, kāda ir viņa daiļrades raksturīgākā iezīme.

Skolēni uzdevumos/vingrinājumos lasa Māra Čaklā dzejoli "Zaķi šūpolēs" (1. uzdevums).

Skaidro nezināmos vārdus. Izmantojot QR kodu, atver dzejoļa surdotulkojumu.

Pilda 2. un 3. uzdevumu, vispirms iespējamās atbildes pārrunājot LZV, tad individuāli raksta atbildes uz jautājumiem.

Papildus. Skolotājs var pārrunāt ar skolēniem, kā veidojas dzejoļa ritms, izmantot šo piemēru fonētiskajā ritmikā, salīdzināt ar tautasdziesmu četrindi, skaidrot, ka dzejnieki valodu un tās ritmu izmanto kā izteiksmes līdzekli, kā arī to, ka dzejoļa vēstījums var būt apslēpts simbolos, simbolu valodā. Kopā pārrunā, kāds (audzinošais) vēstījums varētu būt iekļauts Māra Čaklā dzejolī "Zaķi šūpolēs".

5.5. LATVIJA. ZEMGALE. TĒRVETE. Pēc A. Brigaderes lugas "Sprīdītis" motīviem

Mērķis: Skolēni (atbild uz jautājumiem) saprot filmu satura vēstījumu, kas attēlots ar LZV starpniecību.

Skolēnam plānotie sasniedzamie rezultāti:

- Tekoši lasa tekstu.
- Izmanto kontekstu nezināmu vārdu skaidrošanai.
- Uztver teksta saturu, skatoties spēlfilmu un animācijas filmu LZV.

Interaktīvais uzdevums "Sprīdītis"

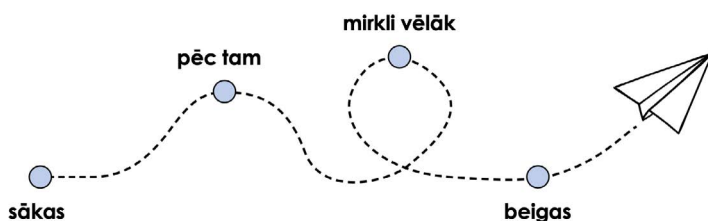
Uzdevumi/vingrinājumi "Sprīdītis"

Skolotājs aktivizē interaktīvo Latvijas karti un kopīgi ar skolēniem iepazīstas ar Annas Brigaderes īso biogrāfiju, noskaidro, kas ir luga.

Skolēni kopā ar skolotāju noskatās animācijas filmu "Sprīdītis", interaktīvajā uzdevumā aktivizējot piktogrammu .

Sēžot aplī, skolēni lomās izlasa 3. tēlojuma fragmentu. Skolotājs kopīgi ar skolēniem noskaidro, kurus vārdus katrs skolēns nav sapratis. Skolotājs aicina skolēnus izmantot vārdu un teicienu skaidrojumus, mīmiku, pantomīmu un ilustrācijas. Skolotājs pārliecinās, ka skolēni sapratuši apgūstamo vārdu jēgu.

Skolotājs ar skolēniem pārrunā teksta saturu, izmantojot shēmu:

Papildus. Skolotājs pēc izvēles var izmantot fragmentus no citiem lugas tēlojumiem, izmantojot teksta pirmavotu. Skolotājs var izmantot teksta pirmavotu, lai palielinātu jaunapgūstamo vārdu un jēdzienu skaitu. Skolēni var patstāvīgi veidot vienkāršus paplašinātus teikumus, tajos izmantojot jaunapgūstamos vārdus.

5.6. LATVIJA. SĒLIJA. TADENAVA. Rainis, dzejolis "Ciemā"

Mērķis: Skolēni uztver dažādas teksta atveides formas (dzejolis, animācija) un skaidro to atšķirības.

Skolēnam plānotie sasniedzamie rezultāti:

- Lasa dzejoli un atbild uz jautājumiem par tā saturu.
- Skaidro vārdus, izmantojot kontekstu.
- Salīdzina dzejoļa rakstisko tekstu un animāciju.

Interaktīvais uzdevums "Ciemā"

Uzdevumi/vingrinājumi "Ciemā"

Skolēni temata ievadā interaktīvajā uzdevumā lasa Raiņa biogrāfiju, uzzina, kur viņš dzimis, kāda ir viņa daiļrades raksturīgākā iezīme.

Uzdevumos/vingrinājumos lasa Raiņa dzejoli "Ciemā".

Skaidro nezināmos vārdus. Izmantojot QR kodu uzdevumos/vingrinājumos vai, aktivizējot interaktīvajā uzdevumā piktogrammu "kamera", atver dzejoļa animāciju un surdotulkojumu animācijas tekstam. Salīdzina, vai ir atšķirība ar to versiju, kas redzama uzdevumos/vingrinājumos. Pārrunā, kāpēc versijas varētu atšķirties un kura ir skaidrāka, saprotamāka, patīk labāk un kāpēc.

Pilda uzdevumus/vingrinājumus, vispirms iespējamās atbildes pārrunājot LZV. Tad individuāli raksta atbildes uz jautājumiem.

Uzdevums: Atbildi uz jautājumiem! Apvelc pareizo atbildi!

Atbildes:

1. Kas ir Lolīte?

- a) kaķis
- b) suns
- c) **lelle**

2. Kas ir krancis un incītis?

- a) **mājdzīvnieki – suns un kaķis**
- b) rotaļu lācītis un lelle
- c) mamma un tētis

Papildus. Skolotājs var pārrunāt ar skolēniem, kā veidojas dzejoļa ritms, izmantot šo piemēru fonētiskajā ritmikā, salīdzināt ar citiem dzejoļiem, skaidrot, ka mākslinieki valodu un tās ritmu izmanto kā izteiksmes līdzekli, kā arī to, ka autori var spēlēties ar vārdiem, veidojot jaunus, piemēram, lēlīte Lolīte. Varbūt dzejolī atrodami vēl kādi jaunizveidoti vārdi? Skolēni var paši izdomāt un sacerēt vārdus, skaidrojot to nozīmi.

IZMANTOTO TEKSTU PIRMAVOTI

Tematam 5.1.

(Eglītis, A. Pansija pilī. Atmiņu romāns. Rīga: Liesma, 1991, ISBN 5410009703)

Fragments

Rudenī mūsu nedaudzajām ābelēm bija bagātīga raža. Ēdām ābolus un nevarējām noveikt. Gulēt iedams, es allaž noliku labu kaudzīti pa rokai. No rīta pamodies, atšķīru grāmatu, grauzu ābolus un lasīju. Āboli man derēja arī citam nolūkam. Nereti pāri istabai skrēja žurkas. Ierocis man allaž bija rokā, un es belzu žurkām ar aizkostajiem āboliem. Par nelaimi, vienmēr par pirksta tiesu garām. Es tikai nesapratu, kā žurkas iekļuva manā istabā, kuras grīdā visi caurumi bija rūpīgi piebērti ar stikla drumslām un aizlāpīti. Klusu gulēdams, es pēdīgi novēroju, kas žurkas bija par varenām ložņātājām. Tās izlīda pa apaļu ventilācijas vai pelnu caurumu lielās podiņu krāsns sānos. Vispirms žurka izbāza smailo, sirmūsaino snuķi, apostīja gaisu un tad veikli un klusu izlēca uz grīdas. Caurums rēgojās apmēram divu pēdu augstumā no grīdas un tik liels, ka varētu iebāzt alus pudeli. Es pietrūkos sēdus un sviedu no visa spēka ābolu. Par mata tiesu! Un būtu ķerts! Slaidā stiepienā žurka šāvās pāri istabai un, lēkdama gandrīz no plāna vidus, nozuda caurumā kā biljarda bumba, ietriekta kulē. Kur žurkas ceļoja pa krāsni? Caur kādiem nezināmiem pelnu vadiem un blakus istabu krāsniem un kamīniem? Caur skursteni uz jumta un no jumta pa kādu šķirbu atpakaļ paspārnēs? Arī tas bija iespējams. Kad ventilācijas caurumu aizbīvēja, žurkas istabā vairs netika.

Tematam 5.3.

(Klīdzējs, J. Cilvēka bērns. Rīga: Sprīdītis, 1997, ISBN 5796004212)

Fragments

Boņš ar vecāko brāli Justu, draugu Knibinu Pēteri un kaimiņu meiteni Paulīni nonākuši pilsētā. Pa ielas bruģa vidu pretī skrien puiku bars un, ar kokiem sizdami, ripina sev pa priekšu tādu kā stīpu, kas būtu nokritusi no kādas mucas.

"Tie visi no mūsu skolas," saka Justs. "Es viņus pazīstu."

Arī stīpas dzinēji ir pamanījuši Justu, Pēteri, Paulīni un Boņi. Viņi apstājas. Boņš redz, ka vairumam no viņiem tāpat basas kājas kā viņam, Justam, Paulīnei un Pēterim. Pēc basajām kājām tā vien liekas, ka viņi tā kā savējie vien būtu. Garākajam no viņiem kājās ir glītas, brūnas kurpes un zilas bikses ar baltu jostu. Viņš iespiež abas rokas sānos un sauc:

"Eu! Just – kust! Paule – maule! Knibin-diben! Kā jūs te?"

"Darīšanās," atbild Justs.

"Kādās darīšanās? Vai atvedāt tur to teļu pārdot?" zilā bikse smeļ platū muti un ar pirkstu parāda vairākas reizes gaisā uz Boņi.

Esi tu, cilvēks, šā un tā saukts, domā Boņš, tādas lietas gadās. Bet par teļu gan neviens un nekad vēl nav saucis. Boņa roka sāk cilāties pati no sevis: tā tam lielmutem vajadzētu raut pa ausi! Kā tādās reizēs jārikojas, Boņš zin, nav ko mācīt. Tā tas ir mājās. Viņš ir kāviens pat ar vecāko māsu Malvīni un reizēm to pieveicis. Kā to dara un sāk pilsētā, viņš nezina. Rīsta karsto kamolu kaklā un mīdās uz vietas.

"Tu pats esi vēl lielāks teļš par viņu!" atklīdz Paulīne. "Tev mute kā kannas vāks, bet pakausī tikai viens prāta čaukstiens. Nekad pats nevari izrēķināt. Tikai zini, kā bakstīt man mugurā: Paulīn, parādi!"

Zilā bikse saplok īsāks.

"Ejam!" uzsauc saviem puikām Paulīne. "Ar tādu nav ko runāt."

Un Boņš paskatās mīlīgu aci uz Paulīni. Viņa gan ir kā puika: ne tikai zīrgam mugurā var turēties, bet var pat izbārties, Boņi aizstāvēt, un aiztaisīt tādām zilām biksēm muti, ka ne pīkst.

Tematam 5.5.

(Brigadere, A. Pasaku lugas. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība, 1956)

Teksts atbilst animācijas filmai "Sprīdītis"

1. tēlojums

Mājās

Sprīdītis, Lienīte un Vecmāmiņa

Sprīdītis:

Re! Sila malā, tur nauda žāvējas.

Iešu mantu celt!

Lienīte:

Sprīdītī! Viens pats uz tādu lielu silu!

Raganas tur esot! Un milži un sumpurņi un vilkači!

Tu nomaldīsies un mājās vairs netiksi!

Vecmāmiņa:

Kur tad tu, bērniņ, iesi?

Sprīdītis:

Iešu pasaulē! Kas man te? Govis vien jāgana!

Vecmāmiņa:

Nelaid viņu, meitiņ! Nelaid!

Sprīdītis:

Kas mani var nelaist?

Izraksu naudu, uzcelšu pili, bet tevi? Tevi jau par sievu es neņemšu! Neņemšu nekad!

Lienīte:

Tu jau laikam dabūsi kādu princesi?

Sprīdītis:

Princesi, jā! Princesi!

* * *

2. tēlojums

Pie Vējamātes

Sprīdītis un Vējamāte

Sprīdītis:

Vējamāte!

Vējamāte:

Ko tu tos manus pabērnus trenkā?

Sprīdītis:

Nu tu aizdzini! Kur tad es zināšu rakt savu mantu?

Vējamāte:

Tātad tu mantu meklē?

Sprīdītis:

Nu ka!

Vējamāte:

Vai tad tu labāk nevarētu kā pelnīties?

Sprīdītis:

Ko tad es pelnīšos? Govis ganīt man jau apnicis tā – līdz kaklam!

Vējamāte:

Vai tad tev dūša ir?

Sprīdītis:

Ir!

Vējamāte:

Ej! Apsargā manus dēlus!

Viņi tā ālejas, ka pasaulei nemaz miera nav.

Sprīdītis:

Nu, iešu, iešu! Cik ilgi?

Vējamāte:

Tik ilgi, kamēr atnākšu no Spēka avotiņa.

Pagaidi! Pagaidi! Še! Šis lentas vajag apsiet katram ap kāju. Citādi – kā tad tu saķersi.

Citādi – kur tad ta saķersi! Ha-ha!

Sprīdītis:

Vējamāt! Vējamāt! Atbrīvo! Palīgā!

Vējamāte:

Vai! Ha-ha! Oj! Ha-ha! Vai! Kauns gan!

Nevar nieciņu izturēt! Še nu še! Padzeries no Spēka avotiņa!

Mani dēli jau no tava blāviena cēlās!

Sprīdītis:

Tas gan ir labs! Vai zini? Nu man atkal ir dūša!

Vējamāte:

Darbu slikti izdarīji, bet labā griba arī nav peļama.

Došu tev mazu piemiņu! Klausies labi: cik ilgi svilpīte svilps, tik ilgi visiem būs jādanco.

Sprīdītis:

Laid nu! Tagad es nosargāšu, ka vai!

Vējamāte:

Ej labāk tālāk pasaulē un mācies izturēt un klusu ciest! Ej nu ej!

* * *

3. tēlojums

Mežā

Sprīdītis, bērni, milzis Lutausis, Mežamāte

Lutausis:

Ņam! Ņam!

Tā! Viens solis, liels solis.

Meitene:

Ja tu esi labs cilvēks vai gars, tad glāb mūs!

Sprīdītis:

Stājieties visi aiz manis!

Lutausis:

Kas ta par stāvēšanu? Cilpot! Cilpot! Man vēders kurkst!

Sprīdītis:

Laid viņus mierā!

Lutausis:

Ko? Kas nu būs?! Man pa kājām maisīsies? Vai redzēji, ko?!

Nāc šurpu! Noiesi dibenā kā oga! Ņam, ņam, ņam!

Lutausis:

Ko tu! Brīnums! Kājas ļenganas! Kā piekārtas diegā! Lec pašas no sevis.

Sasodītās! Nu nevar noturēt! Stājieties! Rimstieties!

Rokas! Rokas! To stabuli! To stabuli nost! Nost!

Es nevaru! Es nevaru! Pie zemes. To stabuli.

Sprīdītis:

Tu vairs bērnus netrenkāsi?

Lutausis:

Nē! Nē! Ne!

Mežamāte!

Nē! Nē! Nē!

Mežamāte:

Nu es tev par dūšu drošu

Arī tagad algu došu

Skaties šito sprunguliņu

Tikai neniecini viņu

Ja pie tā kāds piedursies

Tā kā sietin piesiesies

Ātrāki vairs neaties

Kamēr teiksi: atlaidies!

* * *

4. tēlojums

Pie Sīkstulja

Sprīdītis, Sīkstulis un Vecais vīriņš

Sprīdītis:

Labvakar!

Sīkstulis:

Ko tu te meklē?

Sprīdītis:

Naktsmājas lūdzu!

Sīkstulis:

Nekādas naktsmājas! Iet, iet, iet ārā! Ārā!

Mana māja nav priekš diedelniekiem!

Sprīdītis:

Ārā gan nedzeniet! Dodiet man par to ko padarīt!

Sīkstulis:

Ak, padaŗīt? Nu labi! Tu vari apsargāt durvis!
Diezin kas tagad pa pasauli ālējas! Iet, sauc un klieŗz pa naktīm.
Nav vairs droŗības pasaulē.

Vecais vīriņŗ:

Vai nevarētu dabūt nakstmājas?

Sīkstulis:

Ar ko tu tur runā? Kas ienāca?

Sprīdītis:

Nekas, nekas! Vējŗ tik grabina!

Vecais vīriņŗ:

Melot gan nevajag!

Sīkstulis:

Ko? Atkal viens diedelnieks? Ārā!
Te nav vietas vazaŗķiem.

Sprīdītis:

Nedzen vis! Kur lai vecītis iet tik sliktā laikā?

Sīkstulis:

ŗēlotājs, vai re! Tu vēl iesi par viŗu salu ķert?

Sprīdītis:

Ietu ar! Ka tik tas ko līdzētu.

Sīkstulis:

Nu, izciet viŗa dēļ trīs mocības!
Tad es viŗu atstāŗu te.

Sprīdītis:

Cietīŗu!

Vecais vīriņŗ:

Ko nu tu, dēliŗ? Tad jau labāk es cieŗu.

Sprīdītis:

Par ko? Gan es izcietīŗu!

Sīkstulis:

Gan jau kāre pāries!
Redzi ŗo adatu? To es tev iedurŗu rokā! Nu, līdz acij!

Sprīdītis:

Dur!

Sīkstulis:

Nu, nu! Vai sāp ar?

Sprīdītis:

Tik vien? Maza tev tā adata.

Sīkstulis:

Nu, nāc ŗu! Nāc ŗu! Vēl tev nav diezgan. Liec nu roku iekŗā! Liec nu!

Sprīdītis:

Nu tad brīnos! Liela lieta! Tev tās ogles pavisam au..aukstas!
Ui! Au! Vai! Sūrst gan!

Sīkstulis:

Nu tik es tev asinis notecināšanu! leurbšu tā kā bērzā! Lai tek suliņa!

Vecais vīriņš:

Lai nu paliek, Sprīdīt! Tikpat viņš mani te neatstās.

Sīkstulis:

Ko? Vēl tu neesi aizvilcies? Ārā, diedelniek!

Sprīdītis:

Jūs tētiņam klāt gan neķersieties!
Še! Še, pirksts! Urb iekšā!

Sīkstulis:

Vai! Kas tas ir? Kas tas ir, ko?
Ui! Ui! Laid vaļā! Laid! Ā!

Sprīdītis:

Atlaidies!

Vecais vīriņš:

Paldies, dēls!
Kur tad tu tā klejodams?

Sprīdītis:

Eju laimi meklēt!

Vecais vīriņš:

Vai kādreiz iegādājies arī par vecomāti un par Lienīti?

Sprīdītis:

Tu tās pazīsti?

Vecais vīriņš:

Tavu pamāti arī pazīstu.

Sprīdītis:

Par to tu nerunā! Tā nav laba.

Vecais vīriņš:

Bet vai tev sirds iekšā kā dimanta oliņa?
Melnumu nemaz nav?

Sprīdītis:

Ir gan melnumi ar.

Vecais vīriņš:

Melnumus vajag notīrīt. Tad būs sirds kā daiļš trauciņš Un tur varēs ielikt visdārgāko.

Sprīdītis:

Tu esi tik savāds un tik labs!

Vecais vīriņš:

Nu tu jau arī mani tā aizstāvēji! Par to tev došu šo gredzentiņu.
Kad tu kādreiz vēlies tikt uz to vietu, kur vislabāk klājas, tu pagriez gredzentiņu, sasiņ trīs reizes plaukstas un sauc:
Gulbīti, gulbīti, kustini kājiņas! Un viņš tevi aiznesīs uz Laimīgo zemi!

Sprīdītis:

Gulbīti, gulbīti... Jā! Nu, paldies, tētiņ!

* * *

5. tēlojums

Pilī

Sprīdītis, Ķēniņš, Nelabais un princese Zeltīte

Saucēja balss:

Lieli vīri! Stipri vīri! Nāciet uz ķēniņa pili!

Lai atsaucas, kas grib ar vellu cīkstēties!

Kas viņu pārvarēs un trešo ķēniņa meitu izglābs, dabūs pusķēniņa valstības un princesi Zeltīti par sievu!

Sprīdītis:

Es, kungs un ķēniņ, glābšu princesi.

Ķēniņš:

Tad mums vairs nav, ko cerēt.

Sprīdītis:

Ja es teicu, ka glābšu, tad glābšu!

Ejiet visi prom! Atstājiet mani vienu! Visi prom!

Sprīdītis:

Ai! Tumsa skrien pa priekšu.

Tumsa skrien pa priekšu!

Nelabais:

Kur princese? Dod šu' princesi!

Kur princese, ko? Kur?

Sprīdītis:

Princese liek teikt labdienas!

Nelabais:

Kas tas par kverpli? Ko tu no manis gribi, ko?

Sprīdītis:

Uh! Gribu ar tevi cīkstēties

Nelabais:

Ā! Ha! Nu tad nāc šu' ar! Nāc šu' ar!

Sprīdītis:

Pa, pa! Pirms tām pūlēm drusku uzdancosim!

Nelabais:

Nu nē!

Sprīdītis:

Ai!

Vai!

Uh!

Nelabais:

Ā! Kverplis tāds!

Sprīdītis:

Vai! Vai, vai, vai, vai!

Nelabais:

Kas tas? Āre! Kā lec ! Kā spārdās, griežas!
Kā skriemelis! Kā ripa! Diezgan sarežģīti, nevajag!
Tas mani apsēdis! Nost! Nost!
Vai! Laid! Laid mierā! Laid vaļā!
Diezgan! Diezgan! Diezgan!
Piekusu!

Sprīdītis:

Bet nu iesim cīkstēties!
Še! Pacel pa priekšu manu mazo pirkstiņu!

Nelabais:

Ā! Āāāā!!!

Sprīdītis:

Atlaidies!

Nelabais:

Ko tu ar mani darīsi?

Sprīdītis:

Vienu no taviem ragiem es ņemšu!

Nelabais:

Vai! Kamēr rags ataug, nedrīkstu uz zemes rādīties.

Sprīdītis:

Ha! Tas ir labi! To jau es ar tik gribu!
Oj! Oj, uj, ojoj! Ojoj!

Nelabais:

Ā! Au! Ai! Ai, ai, ai!

Ķēniņš:

Nu, princese Zeltīte! Nāc nu! Kuš!

Ķēniņš:

Tu esi izpildījis savu solījumu! Nu tik atliek izpildīt mūsējo!
Princese Zeltīte?

Princese Zeltīte:

Nē, tēvs! Es lai ņemu šito par vīru? Šito knisli?

Ķēniņš:

Kas solīts, tas jāpilda!

Princese Zeltīte:

Kas tad ir solījums? Kā dūmi bez uguns! Es negribu un nedarīšu!

Ķēniņš:

Zeltīte!

Princese Zeltīte:

Vai, cik tā pūcīga!
Tu domā, ka es tevi gribu?
Man visa pasaule vaļā!

Re! Gulbīti, gulbīti, kustini kājiņas! Nes mani uz Laimīgo zemi!

Sprīdītis:

Paldies, tētiņ!

Sprīdītis:

Sveika, Mežamāt!

Sprīdītis:

Vējamāt, paldies!

* * *

6. tēlojums

Atpakaļ mājās

Sprīdītis, Lienīte, Vecāmāte

Dzird balsi saucam:

U, ū! U, ū!

Sprīdītis:

Mājās!

Lienīīt!

Lienīte:

Manu Sprīdīt!

Sprīdītis:

Mājās!

Lienīte:

Sprīdīt!

Sprīdītis:

Es pats pārnācu.